

Ẩn dụ ý niệm “bão Yagi là kẻ hủy diệt” (khảo sát trên bản tin của các trang báo điện tử Việt Nam)

Phạm Thị Hương Quỳnh*

Nhận ngày 28 tháng 9 năm 2024. Chấp nhận đăng ngày 7 tháng 11 năm 2024.

Tóm tắt: Ẩn dụ ý niệm vốn dĩ là một phương thức tư duy của con người. Bất cứ hiện tượng nào trong cuộc sống cũng đều được nhận thức và hình thành ý niệm trong tư duy. Gần đây, cơn bão Yagi, một trong những siêu bão lớn nhất trong lịch sử, đã gây ra những tổn thất to lớn và người Việt đã tri nhận về nó dựa trên miền kinh nghiệm vốn có. Bài viết đã khảo sát ở 200 bài báo ở chuyên mục tin tức trên các trang báo điện tử chính thống của Việt Nam và nhận thấy nổi bật lên là ẩn dụ ý niệm BÃO YAGI LÀ KẺ HỦY DIỆT. Kết quả khảo sát chỉ ra có 20 dụ dẫn ẩn dụ thường xuyên trở đi trở lại trong tư duy về miền đích BÃO YAGI thông qua sự chiếu xạ của miền nguồn KẺ HỦY DIỆT. Giá trị của kết quả nghiên cứu này là giúp chúng ta hiểu về phương thức tri nhận ẩn dụ ý niệm nói chung và sự tri nhận về ý niệm bão nói riêng.

Từ khóa: Bão Yagi, ẩn dụ ý niệm, phương thức tư duy, ngôn ngữ học tri nhận, kẻ hủy diệt.

Phân loại ngành: Ngôn ngữ học

Abstract: Conceptual metaphor is inherently a way of thinking of human beings. Any phenomenon in life is perceived and formed into a thinking notion. Recently, Typhoon Yagi, one of the strongest storms in history, has left behind huge losses that Vietnamese people recognized based on their inherent experiences. The author surveyed 200 articles in the news section of mainstream Vietnamese online newspapers and found that the conceptual metaphor STORM YAGI IS A DESTROYER stood out. The survey results show that there are 20 metaphorical references that frequently recur in thinking about the target domain STORM YAGI through the projection of the source domain DESTROYER. The value of this research result helps us understand the way of perceiving conceptual metaphors in general and the cognition of storm concepts in particular.

Keywords: Yagi storm, conceptual metaphor, mode of thinking, cognitive linguistics, destroyer.

Subject classification: Linguistics

1. Đặt vấn đề

Tháng 9 năm 2024, bão Yagi đổ bộ vào Việt Nam và được coi là một trong những siêu bão lớn trong lịch sử. Với sự tàn phá ghê gớm cả về vật chất và tinh thần mà nó gây ra, bão Yagi đã trở thành nỗi ám ảnh trong tâm trí người dân Việt Nam. Mục đích của bài viết là tìm hiểu về đặc trưng tư duy của người Việt về cơn bão Yagi. Bão lũ là hiện tượng tự nhiên thường xuyên xảy ra, riêng cơn bão Yagi có độ mạnh mà mức độ tàn phá dữ dội nhất trong lịch sử 70 năm qua. Chính vì vậy mà cơn bão này trở thành một ý niệm trong suy nghĩ của con người. BÃO YAGI sẽ được tìm hiểu với tư cách là một miền đích được chiếu xạ bởi miền nguồn KẺ HỦY DIỆT. Ẩn dụ ý niệm BÃO YAGI LÀ KẺ HỦY DIỆT cho thấy toàn cảnh

* Viện Ngôn ngữ học, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.
Email: hqp2000@gmail.com

sự khủng khiếp mà cơn bão này đã gây ra ở miền Bắc Việt Nam. Vì vậy, tìm hiểu về cách nói, cách nghĩ của người Việt về siêu bão này chính là một cách để chúng ta hiểu về đặc trưng tư duy dân tộc.

Đóng góp mới của bài viết chính là ở chỗ đã tìm hiểu được đặc trưng tư duy của người Việt về ý niệm bão Yagi. Quá trình khảo sát cũng chỉ ra những dụ dẫn thường xuyên xuất hiện trong cách nghĩ, cách nói của người Việt. Như vậy, trước một hiện tượng tự nhiên là cơn bão với sức công phá lớn trong lịch sử, thì thông qua những kinh nghiệm đã có, thông qua nền văn hóa dân tộc mà chúng ta tri nhận về mức độ tàn phá, sự tổn hại về vật chất và tinh thần theo đặc điểm của một kẻ hủy diệt. Vì thế ẩn dụ ý niệm BÃO YAGI LÀ KẺ HỦY DIỆT chính là một trong những cách tri nhận về một hiện tượng tự nhiên dữ dội là cơn bão Yagi.

2. Phương pháp và tư liệu nghiên cứu

Nghiên cứu này sử dụng hai phương pháp cơ bản là phương pháp miêu tả và phương pháp phân tích định lượng. Phương pháp miêu tả được sử dụng để miêu tả quá trình chiếu xạ từ miền nguồn đến miền đích, miêu tả các thuộc tính của miền nguồn. Đồng thời, miêu tả phân tích các biểu thức ngôn từ có chứa các dụ dẫn ẩn dụ. Từ đó mà thấy được con đường tư duy của ẩn dụ ý niệm BÃO YAGI LÀ KẺ HỦY DIỆT. Phương pháp phân tích định lượng được sử dụng để lượng hóa về mặt số lượng các biểu thức ngôn từ ẩn dụ, các dụ dẫn ẩn dụ. Thông qua số lượng có thể nhận diện được các thuộc tính điển hình của miền nguồn. Đồng thời từ đó đưa ra những kiến giải cho các dụ dẫn ẩn dụ tiêu biểu.

Tư liệu khảo sát được lấy trong 200 bản tin trên các trang báo mạng chính thống của Việt Nam. Cụ thể là các trang baochinphu.vn; dantri.com.vn; vnexpress.net; dangcongsan.vn; Vietnamnet.vn; antv.gov.vn; tuoitre.vn; thanhnnien.vn; baotintuc.vn; baobinhphuoc.com.vn; suckhoedoisong.vn; kienthuc.net.vn; vietnamplus.vn; vneconomy.vn;... Những trang báo điện tử này thường xuyên đưa tin và cập nhật về tình hình cơn bão nói riêng và tình hình của đất nước nói chung. Trên các trang báo điện tử này, chúng tôi chọn 200 bài báo hoàn toàn ngẫu nhiên để làm đối tượng khảo sát. Nguồn tư liệu này chủ yếu nằm ở chuyên mục thời sự, tin tức của các trang báo online.

3. Cơ sở lý thuyết

3.1. Khái quát về mô hình nhận thức lý tưởng hóa (ICM)

Trong ngôn ngữ học tri nhận, mô hình nhận thức lý tưởng hóa (ICM) là hiện tượng trong đó ý niệm được thể hiện trong khung tri nhận. Khái niệm mô hình tri nhận lý tưởng ICM (idealized cognitive model) đã được đề xuất bởi rất nhiều học giả. Có thể kể đến Langacker (1987) và Lakoff (1987) đã dùng thuật ngữ *miền* (presupposed) còn Filmore (1975, 1977, 1982, 1985, 1992) dùng thuật ngữ *khung* (frames) và cho rằng miền chứa một cấu trúc mang tính tổng thể chứ không chỉ là một bảng liệt kê các ý niệm liên quan đến trải nghiệm. Lakoff (1987) cũng đưa ra khái niệm mô hình tri nhận lý tưởng ICM (idealized cognitive model). Các mô hình nhận thức lý tưởng hay ICM đã được G. Lakoff (1980) giới thiệu trong cuốn “Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind”. ICM đại diện cho các cấu trúc tâm trí phức tạp, tổ chức kiến thức của chúng ta về thế giới. Trong không gian thực, nhận thức của chúng ta về cuộc sống diễn ra theo mô hình tri nhận lý tưởng. ICM là một sự hệ thống hóa các ý niệm để nhận thức thế giới, chúng dựa trên văn hóa và phổ quát. Thuật ngữ ICM chủ yếu dựa trên khái niệm về khung của Fillmore và lý thuyết ẩn dụ của Lakoff và Johnson. Cùng với các không gian tinh thần của G. Fauconnier, sự pha trộn của M. Turner, lược đồ hình ảnh của R. Langacker và M. Joynson, ICM được sử dụng như một cách để

biểu diễn cấu trúc kiến thức và là công cụ mô tả ngữ nghĩa của các biểu thức ngôn ngữ. Để minh họa khái niệm ICM, G. Lakoff đưa ra ý niệm THỨ BA, ý niệm này nếu xét theo ICM thì nó thuộc khung ý niệm NGÀY, ý niệm NGÀY lại có ICM là ý niệm TUẦN, ý niệm TUẦN lại có ICM là ý niệm THỜI GIAN. Các ý niệm này có miền kinh nghiệm là Trái đất thực hiện một chu kỳ đầy đủ quanh Mặt trời và TUẦN là khoảng thời gian bảy ngày (Lakoff, 1987: 70). Có thể hình dung con đường tri nhận của khung ý niệm trong ví dụ này như sau:

THỨ 3 ← NGÀY ← TUẦN ← ... ← THỜI GIAN

Từ ví dụ của Lakoff, chúng ta có thể khái quát hóa khung tri nhận của các tầng ý niệm như sau:

Sơ đồ 1: Sơ đồ khung ý niệm

ý niệm A1 ← ý niệm A2 ← ý niệm A3 ← ... ← ý niệm An ← ý niệm A

Nguồn: Tác giả tổng hợp dựa trên phân tích của Lakoff.

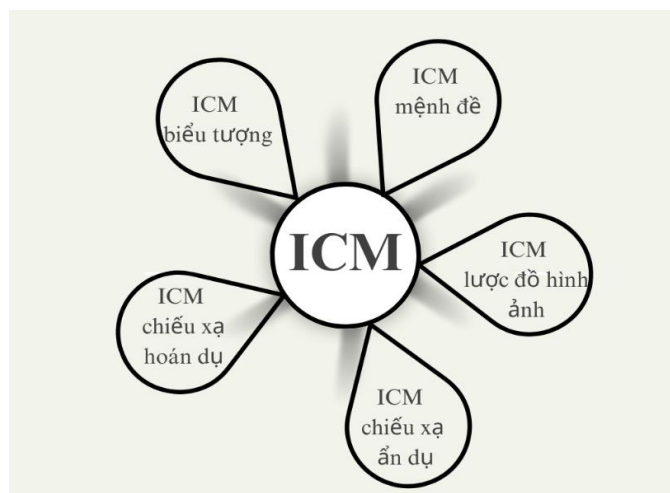
Sơ đồ là một sự minh họa cho khung ý niệm. Có nghĩa là ý niệm A1 sẽ có khung tri nhận là ý niệm A2, rồi ý niệm A2 lại có khung tri nhận là ý niệm A3, cứ thế cho đến ý niệm An sẽ thuộc khung tri nhận của ý niệm A. Điều này giải thích được tại sao tư duy con người có tính hệ thống. Các tri thức không tồn tại một cách lộn xộn mà có nguyên tắc riêng của nó.

Lakoff phân biệt 5 loại ICM (Lakoff, 1987: 68-70):

- (1) ICM mệnh đề bao gồm các yếu tố trong hệ thống và sự kết nối giữa chúng.
- (2) ICM lược đồ hình ảnh biểu đạt cho các sơ đồ hình ảnh mô tả các ý niệm khác nhau dựa trên vị trí của đối tượng, hình dạng, quỹ đạo chuyển động, ...
- (3) Chiều xạ ẩn dụ xảy ra khi chuyển một số mục từ khu vực này sang khu vực khác, chẳng hạn như khi cuộc sống được coi là một con đường.
- (4) Chiều xạ hoán dụ được áp dụng khi một ý niệm này thay thế ý niệm khác.
- (5) ICM biểu tượng mô tả các tri thức về ngôn ngữ.

Từ sự phân loại trên của Lakoff, chúng tôi khái quát thành một sơ đồ như sau:

Sơ đồ 2: Sơ đồ ICM

Nguồn: Tác giả khái quát dựa trên phân tích của Lakoff.

Như vậy, sự chiếu xạ của ẩn dụ ý niệm cũng là một trong những mô hình của ICM bởi lẽ toàn bộ quá trình các thuộc tính của miền nguồn chiếu xạ đến miền đích là sự tri nhận của

tâm trí con người. Chính vì thế, tư duy của tâm trí không phải diễn ra một cách ngẫu hứng mà có quy luật. Đó là phương thức tư duy của ẩn dụ ý niệm.

3.2. ICM của ý niệm BẢO và KẺ HỦY DIỆT

Ý niệm BẢO YAGI là miền đích, trong đó Yagi là tên riêng. Ý niệm BẢO có mô hình tri nhận thuộc khung các hiện tượng tự nhiên. Đây cũng chính là ICM của ý niệm đích. Có thể hình dung như sau:

BẢO $\leq$ THIÊN TAI $\leq$ HIỆN TƯỢNG TỰ NHIÊN

Có nghĩa là ý niệm BẢO có ICM là ý niệm THIÊN TAI, ý niệm này lại có ICM là HIỆN TƯỢNG TỰ NHIÊN. Trong thực tế, thiên tai thường khiến cho cuộc sống con người bị ảnh hưởng. Bảo thường gây ra những thiệt hại to lớn cho con người. Vì vậy, đặt trong sự chiếu xạ của miền nguồn KẺ HỦY DIỆT, toàn bộ tính chất khốc liệt của ý niệm đích trở nên rõ ràng và cụ thể. Ý niệm KẺ HỦY DIỆT cũng có mô hình tri nhận riêng. Có thể hình dung ICM của nó như sau:

KẺ HỦY DIỆT $\leq$ CÁI ÁC $\leq$ CON NGƯỜI

Như thế, theo ICM này, ý niệm KẺ HỦY DIỆT có ICM là CON NGƯỜI. Bản tính của con người thường ở hai phạm trù cơ bản là THIÊN và ÁC. Ý niệm KẺ HỦY DIỆT có khung tri nhận thuộc CÁI ÁC. Thực tế thì bản chất của mô hình tri nhận ICM là chi tiết hóa vị trí của một ý niệm trong chuỗi hệ thống ý niệm vốn dĩ tồn tại ở tâm trí con người. Thông qua việc định vị được vị trí của ý niệm mà chúng ta có thể tìm được những thuộc tính nào của miền nguồn sẽ chiếu xạ đến miền đích. Ví dụ như trong sơ đồ ICM của ý niệm KẺ HỦY DIỆT thì chúng ta sẽ hình dung rằng các thuộc tính của ý niệm nguồn chiếu xạ đến miền đích chắc chắn sẽ phải là những đặc điểm mang tính chất dữ dội, tàn phá,... Sở dĩ chúng ta nhận ra điều đó là bởi vì giữa BẢO và KẺ HỦY DIỆT có nét tương đồng là gây ra những điều không tốt cho cuộc sống con người.

4. Kết quả khảo sát và bàn luận về ẩn dụ ý niệm BẢO YAGI LÀ KẺ HỦY DIỆT

4.1. Sơ đồ chiếu xạ của ẩn dụ ý niệm BẢO YAGI LÀ KẺ HỦY DIỆT

Ẩn dụ ý niệm BẢO YAGI LÀ KẺ HỦY DIỆT có miền nguồn là KẺ HỦY DIỆT, miền đích là BẢO YAGI. Sự chiếu xạ từ miền nguồn đến miền đích làm cho sự tri nhận về con bão Yagi trở nên rõ ràng, cụ thể. Thuộc tính của miền nguồn KẺ HỦY DIỆT gồm những đặc tính như sau: tàn phá, giết chóc, tấn công,... Bản chất của kẻ hủy diệt là gây ra những thiệt hại về tinh thần, vật chất, thậm chí là tước đoạt cả tính mạng con người. Những thuộc tính ấy thông qua sự chiếu xạ sẽ khiến cho miền đích BẢO YAGI trở nên dễ hiểu. Có thể hình dung sơ đồ chiếu xạ như sau:

Sơ đồ 3: Sự chiếu xạ từ miền nguồn đến miền đích

BẢO YAGI	$\leq$	KẺ HỦY DIỆT
Hành động tàn phá của cơn bão	$\leq$	Hành động của kẻ hủy diệt
Tính chất của cơn bão	$\leq$	Tính cách của kẻ hủy diệt
Bộ mặt xấu xí của cơn bão	$\leq$	Diện mạo của kẻ hủy diệt

Nguồn: Tác giả khái quát dựa trên tư liệu

Căn cứ vào sơ đồ trên, chúng ta có thể nhận thấy rằng, bão Yagi được hình dung như một con người - kẻ hủy diệt hung hãn có hành động, có tính cách, có diện mạo. Kẻ hủy diệt với ba thuộc tính cơ bản này đã gây ra những ảnh hưởng nặng nề cho cuộc sống trên cả ba phương diện là vật chất, tinh thần, tính mạng con người. Toàn bộ những nét đặc trưng tiêu biểu nhất

của miền nguồn KẼ HỦY DIỆT được chiếu xạ đến miền đích BẢO YAGI đã góp phần làm nổi rõ những đặc điểm của miền đích. Căn cứ vào những thuộc tính nói trên của miền nguồn, qua khảo sát 200 bài báo, chúng tôi đã tìm ra được các dụ dẫn thường xuất hiện sau đây:

Bảng 1: Thống kê các dụ dẫn ẩn dụ BẢO YAGI LÀ KẼ HỦY DIỆT

STT	Dụ dẫn Hành động của kẻ hủy diệt	Số lần	Tỉ lệ %
1	Đổ bộ	29	6,1
2	Vùi lấp	30	6,3
3	Chôn vùi	33	7,0
4	Nhấn chìm	35	7,4
5	Cướp	36	7,6
6	Tàn phá	41	8,7
7	Phá hủy	39	8,2
8	Hủy diệt	9	1,9
9	Càn quét/đánh bay	42	8,9
10	Gây thiệt hại	48	10,1
11	Làm + x (chết/bị thương/mất tích)	47	9,9
12	Khiến + x (chết/bị thương/ mất tích)	46	9,7
13	Gầm rú	13	2,7
14	Gầm rít/rít	9	1,9
15	Gào thét	12	2,5
	Tính cách của kẻ hủy diệt		
16	Hung tàn/hung dữ	9	1,9
17	Dữ dội	8	1,6
18	Ghê gớm	6	1,2
	Diện mạo của kẻ hủy diệt		
19	Gớm ghiếc	15	3,1
20	Quái vật	6	1,2
	Tổng	471	

Nguồn: Tác giả thống kê

Kết quả thống kê, khảo sát cho thấy tổng số lượng các dụ dẫn ẩn dụ tìm được là 471 trên tổng số 200 bài báo. Bởi vì trong một số bài báo có thể xuất hiện vài dụ dẫn. Hầu như các dụ dẫn có tần số xuất hiện gần tương đương nhau, nghĩa là không có quá nhiều sự chênh lệch. Đạt số lượng cao nhất là dụ dẫn chỉ hành động của kẻ hủy diệt như càn quét/đánh bay, gây thiệt hại, làm + x, khiến + x. Đây là những dụ dẫn có số lần xuất hiện nhiều. Nó biểu đạt cách tri nhận về hậu quả mà bão Yagi đem lại cho con người. Trên phương diện tính cách của kẻ hủy diệt, có các động từ và tính từ đặc tả tính chất của cơn bão Yagi. Số lượng dụ dẫn định danh về mặt diện mạo kẻ hủy diệt là ít nhất. Điều này cũng lí giải rằng các thuộc tính liên quan đến hành động của kẻ hủy diệt được chiếu xạ sang miền đích nhiều hơn. Bởi lẽ, biểu hiện điển hình nhất của kẻ hủy diệt chính là thông qua các hành động gây tác hại xấu

4.2. Phân tích dụ dẫn ẩn dụ của ẩn dụ ý niệm BẢO YAGI LÀ KẼ HỦY DIỆT

4.2.1. Hành động của kẻ hủy diệt chiếu xạ đến hành động gây tàn phá của bão Yagi

* Đổ bộ

Đổ bộ vốn dĩ biểu đạt sức mạnh. Đổ bộ có nét nghĩa là: đến vùng đất nào đó của đối phương

bằng phương tiện vận tải đường thủy hoặc đường không, để tác chiến; đến đất liền sau khi đã vượt biển hoặc qua một khoảng không gian (Hoàng Phê, 2007: 423). Như vậy, bản thân từ “đổ bộ” không hoàn toàn mang nghĩa tiêu cực. Song, khi nó gắn liền với đối tượng gây ra những hậu quả xấu thì nó mang nghĩa tiêu cực. Trong trường hợp chiếu xạ này, đổ bộ là một thuộc tính của kẻ hủy diệt. Thuộc tính này chỉ đường đi, hướng xâm nhập của cơn bão. Xét trong đặc trưng chiếu xạ từ miền nguồn KẼ HỦY DIỆT thì dụ dẫn ẩn dụ “đổ bộ” sẽ mang nét nghĩa là đến vùng đất nào đó để tấn công. Cơn bão Yagi đã đi qua rất nhiều quốc gia và từ biên tiến vào Việt Nam. Từ thực tế đó mà người Việt đã tri nhận về hướng xâm nhập vào đất liền bằng thuộc tính “đổ bộ”. Trong các bài báo được khảo sát, dụ dẫn này xuất hiện với tỉ lệ khá nhiều.

“Theo Cơ quan Khí tượng tỉnh Quảng Đông (Guangdong), Trung Quốc, vào khoảng 22h20 tối 6/9, siêu bão Yagi đã *đổ bộ lần thứ hai* vào huyện Từ Văn (Xuwen), thành phố Trạm Giang (Zhanjiang) của tỉnh này” (Báo Điện tử Chính phủ, 2024a).

Trong biểu thức ngôn từ trên, *đổ bộ lần thứ hai* chỉ hướng xâm nhập của siêu bão Yagi. Thông qua cách nói này mà chúng ta hiểu được tính chất hung hãn của cơn bão. Bởi lẽ với thuộc tính xâm nhập và tác chiến thì chắc chắn mức độ nguy hiểm của cơn bão đã được dự báo.

“Dự báo của Mỹ nhận định siêu bão Yagi (bão số 3) khi tiếp cận bờ Quảng Ninh - Hà Tĩnh gió mạnh cấp 13-14, còn Nhật và Trung Quốc dự báo khi bão *đổ bộ* Quảng Ninh - Ninh Bình mạnh cấp 12-13” (Chí Tuệ, 2024).

Cũng vẫn là dụ dẫn đổ bộ và thuộc tính chỉ hướng của cơn bão Yagi, trong biểu thức ngôn từ này, bão Yagi đã được miền nguồn KẼ HỦY DIỆT chiếu xạ tính chất hung hãn cao bởi trong ngôn cảnh có tín hiệu ngôn ngữ chỉ mức độ của cơn bão là *mạnh cấp 12-13*. Điều này cũng chứng minh rằng cùng một dụ dẫn, trong các ngôn cảnh khác nhau, các kết hợp từ khác nhau thì đem lại các sắc thái khác nhau.

* *Vùi lấp/chôn vùi*

“*Siêu bão Yagi đã chôn vùi* toàn bộ thôn Làng Nủ, Lào Cai, cùng 35 gia đình trong bùn và mảnh vỡ, khiến 30 người thiệt mạng và hàng chục người mất tích” (Chu Khôi, 2024).

Dụ dẫn ẩn dụ *Siêu bão Yagi đã chôn vùi* có sức ám ảnh lớn bởi lẽ *chôn vùi* là hành động làm che kín một vật xuống dưới lòng đất. Từ miền kinh nghiệm trong thực tiễn đã được dùng để tri nhận về sức mạnh tàn phá của cơn bão Yagi. Khi bão đến, lũ lụt tới, toàn bộ làng Nủ bị chìm trong đau thương, tang tóc. Xét về nghĩa đen, làng Nủ đã bị vùi sâu trong lòng đất, xét theo nghĩa tri nhận, cơn bão đã hủy hoại cuộc sống của buôn làng, do đó bản chất hủy diệt được thể hiện rõ nét.

“Lở đất đã *nhấn chìm* nhà cửa và *chôn vùi* làng mạc” (Lê Ánh, 2024).

Đây là một biểu thức ngôn từ có ẩn dụ kết hợp. Trong đó bản chất cuồng nộ của kẻ hủy diệt được thể hiện qua hai dụ dẫn là *nhấn chìm* và *chôn vùi*. Bão Yagi đến, kéo theo đó là lũ lụt, sạt lở. Như một sinh thể ác độc, nó nhấn chìm mọi ngôi nhà, chôn vùi làng quê yên ả. Bằng phương thức tư duy này, tất cả sự khốc liệt của cơn bão được hiện lên rất rõ ràng.

* *Vùi lấp*

“Kinh hoàng nhất phải kể đến là trận lũ quét xảy ra tại thôn Làng Nủ, xã Phúc Khánh (Huyện Bảo Yên) đã *vùi lấp* toàn bộ thôn Làng Nủ” (Thu Hằng - Đình Huy, 2024).

Bản chất của kẻ hủy diệt là sự tàn độc. Dụ dẫn *vùi lấp* trong biểu thức ngôn từ trên thuộc về phạm trù tiêu diệt sự sống. Có thể nói rằng cơn bão Yagi đã trở thành nỗi kinh hoàng cho con người bởi vì sinh mạng, làng quê, những con đường, những cánh đồng... tất cả đều bị nó làm cho xóa sổ. Nỗi đau mà bão Yagi gây ra cho con người là không kể xiết. Thông qua sự chiếu xạ của miền nguồn KẼ HỦY DIỆT chúng ta tri nhận về những tác hại ghê gớm mà cơn bão này đã gây ra.

** Nhấn chìm*

Xét về nghĩa, nhấn chìm là động từ có nghĩa là “làm cho bị chìm ngập” (Hoàng Phê, 2007: 882). Dụ dẫn *nhấn chìm* chỉ tính chất hủy diệt ở mức độ làm cho một sự vật hiện tượng vốn dĩ ở trên mặt đất nay lại bị chìm trong nước. Hãy cùng xét ví dụ sau:

“Siêu bão Yagi “*nhấn chìm*” cỗ phiêu bão hiểm” (Tuấn Phong, 2024).

Trong biểu thức ngôn từ này, dụ dẫn *nhấn chìm* có hai tầng ẩn dụ. Thứ nhất là ẩn dụ tu từ biểu đạt sự mất giá của cỗ phiêu; thứ hai là dụ dẫn ẩn dụ biểu đạt sự ảnh hưởng của bão Yagi. Thuộc tính hủy hoại của kẻ hủy diệt đã tạo nên sự chiếu xạ ý nghĩa này. Ảnh hưởng của bão Yagi không chỉ ở những hậu quả trực tiếp mà còn cả ở những đối tượng gián tiếp là cỗ phiêu. Thông qua lối tư duy ẩn dụ, chúng ta thấy được tính chất hủy diệt trên mọi phương diện của cơn bão.

** Cướp*

“Đến 7 giờ ngày 12-9, bão số 3 và mưa lũ đã *cướp* đi sinh mạng của 325 người...” (Bích Hồng, 2024).

Cướp là hành động tàn độc của kẻ hủy diệt. Hành động này có những thuộc tính là:

Lấy cái quý giá của người khác bằng vũ lực hoặc thủ đoạn;

Tranh lấy, giành lấy một cách trắng trợn ý vào một thể hơn nào đó;

Tác động tai hại làm cho bỗng nhiên mất đi cái quý giá (Hoàng Phê, 2007: 302).

Trong các biểu thức ngôn từ ẩn dụ thì tất cả những thuộc tính đó của hành động cướp đều được bộc lộ. Tội đình của nó là lấy đi sinh mạng con người, gây đau thương cho con người. Con số 325 người như một phép nhân cho tính chất dã man của cơn bão Yagi. Sự chiếu xạ này giúp chúng ta hiểu được sự khủng khiếp của cơn bão Yagi.

“*Thảm kịch* hôm ấy đã *cướp* đi bố mẹ chồng, em chồng và em dâu cùng cháu gái của bà. Mất con, mất nhà, mất tất cả và tình người sau cơn bão Yagi” (Dân trí, 2024).

Có thể nói rằng mỗi một ngữ cảnh mà thuộc tính *cướp* của miền nguồn KẺ HỦY DIỆT xuất hiện đều đem lại những dấu ấn đau thương khác nhau. Trong ngữ cảnh của biểu thức ngôn từ ẩn dụ trên, từng sinh mạng được liệt kê là *bố mẹ chồng, em chồng và em dâu cùng cháu gái của bà* khiến chúng ta cảm nhận về nỗi đau mất người thân mà người đàn bà phải chịu. Bão Yagi là một kẻ tàn độc đã cướp đi những người thân ruột thịt của người dân.

** Tàn phá/phá hủy/hủy diệt*

“Bão Yagi, cơn bão mạnh nhất 30 năm qua, cùng nhiều điểm bất thường đã *gây ra mưa lũ tàn phá* miền Bắc, *khiến hàng trăm người chết, mất tích...*” (Lê Hiệp, 2024)

Dụ dẫn *tàn phá* xuất hiện trong biểu thức ngôn từ trên diễn tả trực diện tính chất phá hoại của kẻ hủy diệt. Ví dụ này là một ẩn dụ kết hợp vì có hai dụ dẫn là *tàn phá* và cấu trúc dụ dẫn *khiến + x*, sự kết hợp này nhấn mạnh đến hậu quả của là *hàng trăm người chết, mất tích*.

** Càn quét/ đánh bay*

Là cơn bão lớn nhất châu Á trong năm 2024, siêu bão Yagi đã *càn quét và đánh bay* nhiều điểm du lịch nổi tiếng ở các nước nơi nó đi qua (Huy Hoàng, 2024).

Bản chất của kẻ hủy diệt là mọi thuộc tính đều thể hiện cái ác. Càn quét vốn dĩ là hành động “hành quân để vây ráp, bắt bớ, giết chóc hàng loạt” (Hoàng Phê, 2007:141). Trong biểu thức ngôn từ này, chúng ta thấy có 2 lớp chiếu xạ, thứ nhất *càn quét* là hoạt động tiêu diệt mà kẻ xâm lược thường gây ra, thứ hai sự chiếu xạ tính chất ác độc để tri nhận về mức độ tàn sát của kẻ hủy diệt. Trong biểu thức ngôn từ trên, có thêm sự cộng hưởng của thuộc tính *đánh bay*, tức là hoạt động nhằm làm biến mất một địa hình, làm xóa sổ một đối tượng. Nhờ sự cộng hưởng đó mà chúng ta tri nhận được về mức độ thiệt hại mà cơn bão Yagi đã gây ra cho ngành du lịch.

* *Gây thiệt hại*

“Theo bà Hằng, bão Yagi đã *gây thiệt hại* nghiêm trọng cho nông dân, với hơn 65 ha đào (chiếm 65,4% tổng diện tích) bị mất trắng, tương đương gần 40 tỷ đồng” (Võ Hải, 2024).

Thiệt hại là tổn thất về tính mạng, tài sản. Chính vì thế, *gây thiệt hại* là một trong những tác động của kẻ hủy diệt. Có thể nói rằng, trên mọi phương diện, sự chiếu xạ từ miền nguồn KẼ HỦY DIỆT đến miền đích BÃO YAGI được khai thác triệt để. Tất cả các thuộc tính của miền nguồn đều được quy chiếu đến miền đích. Con bão Yagi trở thành nỗi ám ảnh trong tâm trí con người. Ở biểu thức ngôn từ này là bão Yagi đã hủy hoại cây trồng của người nông dân.

* *Làm + x (chết/bị thương/mất tích)*

Một dụ dẫn ẩn dụ khá đặc biệt có cấu trúc *làm + x*. Một trong những nét nghĩa của động từ *làm* là dùng công sức tạo ra cái trước đó không có và khi nó kết hợp với yếu tố *x* (chẳng hạn như chết/bị thương/mất tích) thì trở thành hành vi xấu của kẻ hủy diệt. Chúng ta hãy cùng xét những ví dụ sau:

“Đỗ bộ Hà Nội chiều tối 7/9 với sức gió cấp 10 (102 km/h), bão Yagi đã *làm 4 người chết, 24 người bị thương*. Bão *gây thiệt hại* lớn cho nông nghiệp, ước tính gần 2.300 tỷ đồng ...” (Võ Hải, 2024).

Cấu trúc dụ dẫn ẩn dụ *làm + chết* và *làm + bị thương* đồng thời xuất hiện trong biểu thức ngôn từ trên. Dụ dẫn này gọi tên trực tiếp hậu quả đau lòng mà những kẻ hủy diệt thường gây ra. Thuộc tính được chiếu xạ là bản chất tàn độc, bởi điều đau đớn lớn nhất trong cuộc sống chính là cái chết. Có thể lượng hóa những con số thiệt hại nhưng không thể lượng hóa nỗi đau của những người có người thân thiệt mạng trong cơn bão Yagi. Vì thế, những tổn thất về tài sản, những mất mát về sản lượng nông nghiệp đều được cụ thể hóa thành con số thống kê thì cũng không thể so sánh được với nỗi đau của cái chết mà cơn bão đã gây ra cho con người.

* *Khiến + x (chết/bị thương/mất tích)*

Bản chất của động từ *khiến* có hai nét nghĩa, thứ nhất là làm cho phải vận động, hoạt động theo ý muốn của mình; thứ hai là tác động đến, gây phản ứng tâm lí, tình cảm nào đó (Hoàng Phê, 2007: 620). Cấu trúc dụ dẫn ẩn dụ *khiến + x (chết/bị thương/mất tích/...)* có nghĩa là sức mạnh hủy diệt của cơn bão nằm ngoài khả năng có thể chống đỡ của con người. Nó tàn phá, giết chóc trước sự bất lực của con người. Hãy cùng xét ví dụ sau:

“Bão Yagi, cơn bão mạnh nhất 30 năm qua, cùng nhiều điểm bất thường đã gây ra mưa lũ tàn phá miền Bắc, *khiến hàng trăm người chết, mất tích, bị thương, thiệt hại tài sản* ước tính 40.000 tỉ đồng” (Lê Hiệp, 2024).

Hàng loạt dụ dẫn *khiến + chết; khiến + mất tích; khiến + bị thương; khiến + thiệt hại tài sản* đã cho chúng ta tri nhận rõ ràng về mức độ kinh khủng mà cơn bão Yagi đã gây ra cho con người.

Bản chất của kẻ hủy diệt biểu hiện thông qua các hành động cụ thể. Động từ thường có chức năng diễn đạt hành động, trạng thái của con người. Đó là các hành động biểu đạt sự cuồng nộ. Hãy cùng xét các ví dụ sau:

* *Gầm rú/gầm rít/rít*

“Sau 2-3 tiếng đồng hồ, gió bão quân thảo và *gầm rú*, những ngọn dừa xơ xác. Tiếng *rít* qua các tòa nhà nghe ghê rợn” (Văn Phúc, 2024).

Biểu thức ngôn từ này là một ẩn dụ kết hợp, nó có nhiều dụ dẫn trong một phát ngôn. Hàng loạt các dụ dẫn gọi tên thuộc tính dữ dội của kẻ hủy diệt như *gầm rú, rít* chiếu xạ đến miền đích khiến cho cơn bão như một con người đang giận dữ. Sự chiếu xạ này biểu đạt về mặt tính cách của cơn bão. Cơn bão như một sinh thể sống động, có linh hồn và luôn trong cơn cuồng nộ sẵn sàng hủy diệt tất cả.

“Dân trong phố tôi ai cũng xót xa”, bà nói. Người dân Hà Nội: “Xót xa khi nghe *gió bão rít*, cây đổ 2 phút” (Nguyễn Nga - Quỳnh Nguyễn, 2024).

“Bão Yagi quần thảo Hà Nội, *gió gầm rít* giạt liên hồi, cây đổ gây mất điện. Bão Yagi áp sát Hà Nội, gió thổi bay mái tôn, xe cộ “chôn chân” giữa đường” (Kiều Oanh - Đình Tuấn, 2024).

Ví dụ này cũng có dụ dẫn *gió bão rít, gió gầm rít*. Theo định nghĩa trong từ điển thì “gầm rít là gầm và rít lên thành từng hồi, một cách liên tục và dữ dội, gây cảm giác sợ hãi” (Hoàng Phê, 2007: 471). Đây là một sự chiếu xạ từ hành động dọa dẫm, ghê gớm của kẻ hủy diệt đến đặc điểm của cơn bão. Bão bao giờ cũng có gió và mưa, sự cộng hưởng của gió, sự dữ dội của mưa giúp chúng ta hình dung về mức độ nguy hiểm của cơn bão Yagi.

** Gào thét*

“Gió *gào thét*, mưa đập liên hồi vào cửa kính, bão số 3 Yagi đang tiến sâu vào đất liền” (Hồng Liên, 2024).

Gào thét là hành động bộc phát khi con người đang ở trong trạng thái nóng giận. Trong sự chiếu xạ từ miền nguồn KẼ HỦY DIỆT, hành động gào thét là một dụ dẫn ẩn dụ biểu đạt sự tức giận. Tính cách khó chịu của kẻ hủy diệt chiếu xạ đến tính chất dữ dội của cơn bão.

4.2.2. *Tính cách của kẻ hủy diệt chiếu xạ đến tính chất hung tàn của cơn bão Yagi*

Bên cạnh các dụ dẫn là động từ, còn có những dụ dẫn là tính từ biểu đạt đặc điểm, tính chất của sự vật hiện tượng. Kẻ hủy diệt khủng tri nhận là con người với tính ác, vì vậy mà mọi hành động, mọi trạng thái cảm xúc đều thể hiện cái ác.

** Hung tàn*

Thủ phạm khiến bão Yagi, Helene *hung tàn* chưa từng có (TTXVN, 2024).

Theo nghĩa từ điển, hung tàn là “hung hăng và tàn bạo đến mức bất chấp cả nhân nghĩa, đạo lý” (Hoàng Phê, 2007: 582). Dụ dẫn *hung tàn* trong ví dụ trên gọi tên trực diện tính chất của cơn bão Yagi và cơn bão Helene. Hướng chiếu xạ trực tiếp từ bản chất của kẻ hủy diệt đến miền đích bão Yagi đã lột tả tính chất hung hăng, tàn bạo của siêu bão này.

Thông tin “siêu bão” giảm xuống thành “bão” vào giờ chót không khiến cho *Yagi bớt hung dữ* (Ngọc Tân, Nguyễn Khải, Hữu Khoa, 2024).

Vốn dĩ hung dữ được hiểu là “sẵn sàng gây tai họa một cách đáng sợ” (Hoàng Phê, 2007: 582). Thuộc tính hung dữ tạo nên hiệu quả cao trong việc đặc tả bản chất độc ác của kẻ hủy diệt. Mức độ tàn phá của cơn bão qua dụ dẫn này trở nên rất dễ hiểu.

** Dữ dội*

Vùng ven biển tỉnh Ninh Bình *mưa gió dữ dội*. Bão số 3 đã vào đất liền nước ta với cường độ mạnh tới cấp 13, giật cấp 16 (Thùy Dung, 2024).

Dụ dẫn *dữ dội* trong ví dụ trên miêu tả đặc điểm của mưa gió. Mưa gió là một hiện tượng tất yếu của bão. Nhất là đối với siêu bão thì hiện tượng này càng trở nên nguy hiểm. *Mưa gió dữ dội* tức là mưa và gió đang diễn ra rất mạnh và gây tác động xấu đến cuộc sống. Siêu bão Yagi qua sự chiếu xạ của thuộc tính dữ dội thì tính chất đáng sợ của nó trở nên thật rõ ràng.

** Ghê gớm*

Lần đầu tiên tôi thấy *cơn bão ghê gớm* đến thế (Tiền Phong, 2024).

Cơn bão ghê gớm là một dụ dẫn gọi tên trực tiếp tính cách của nó. Dụ dẫn *ghê gớm* với chức năng bổ nghĩa cho danh từ *cơn bão* đã lột tả bản chất của kẻ hủy diệt. Thông qua sự chiếu xạ, toàn bộ tính chất đáng sợ của siêu bão Yagi được bộc lộ rõ nét.

4.2.3. *Diện mạo của kẻ hủy diệt chiếu xạ đến bộ mặt xấu xí của cơn bão Yagi*

** Gớm ghiếc*

“Bão Yagi và hậu quả từ đó sẽ bớt đi *bộ mặt gớm ghiếc* nếu con người tìm ra từ đau thương mà nó gây ra bài học trách nhiệm thực sự có ích” (Hoàng Lê, 2024).

Gớm ghiếc là “trông ghê sợ, ghê tởm” (Hoàng Phê, 2007: 513). Từ diện mạo hình thức bên ngoài của kẻ ác/ kẻ hủy diệt được dùng để chiếu xạ đến sự xấu xa, tồi tệ của cơn bão.

** Quái vật*

“Khiến Việt Nam thiệt hại 40.000 tỷ, Yagi đi 2.000km lại hồi sinh: “*Quái vật*” hoành hành ít nhất 3 ngày nữa” (Trang Ly, 2024).

Thông thường kẻ hủy diệt bao giờ cũng gắn liền với diện mạo xấu xí. Từ đặc điểm này, người ta sử dụng để tri nhận về một hiện tượng, đó là vẻ đáng ghê tởm của cơn bão. Vì những hậu quả ghê gớm mà cơn bão đã gây ra, nên trong suy nghĩ của mọi người nó có diện mạo đáng sợ.

5. Kết luận

Ảnh dụ ý niệm BÃO YAGI LÀ KẼ HỦY DIỆT đã cho thấy cách nghĩ về cơn bão số 3 Yagi của người Việt. Chúng ta suy nghĩ về cơn bão thông qua phương thức nhân hóa, bão Yagi như một thực thể sống. Miền nguồn kẻ hủy diệt chiếu xạ đến miền đích ở trên cả ba phương diện là hành động, tính cách và diện mạo. Với ba thuộc tính cơ bản là sự tàn phá về vật chất, hủy hoại về tinh thần, tiêu diệt sự sống con người được biểu đạt qua 17 dụ dẫn. Điều này cho thấy rằng trong từng lời nói, từng ý nghĩ, sự ám ảnh trước những tổn thất mà cơn bão Yagi gây ra rất rõ nét. Qua những dụ dẫn đã khảo sát được, qua phân tích các biểu thức ngôn từ, chúng ta có thể kết luận rằng từng thuộc tính của miền nguồn đã chiếu xạ đến miền đích những nét điển hình nhất. Tính chất dữ dội, ác liệt của cơn bão thực sự là một ám ảnh trong tâm trí con người. Đây cũng là một nét rất đặc trưng của ảnh dụ ý niệm. Bởi vì ảnh dụ ý niệm vốn dĩ nghiên cứu tư duy, quá trình tâm lí, văn hóa dân tộc.

Nghiên cứu này bước đầu tìm ra được một phương thức tư duy của người Việt về siêu bão Yagi là BÃO YAGI LÀ KẼ HỦY DIỆT. Chắc chắn rằng sẽ còn thêm những ảnh dụ ý niệm khác nữa cũng thể hiện phương thức tư duy của người Việt về ý niệm bão. Vậy đây chính là phần còn để ngỏ cho những nghiên cứu tiếp theo. Nghiên cứu về sự tri nhận các hiện tượng tự nhiên cũng là một trong những cách để hiểu về đặc điểm tư duy của người Việt. Bởi lẽ với đặc trưng là loại hình văn hóa gốc nông nghiệp thì điều kiện tự nhiên sẽ ảnh hưởng rất lớn đến cuộc sống của con người.

Tài liệu tham khảo

Báo Điện tử Chính phủ. (2024a). Trung Quốc: siêu bão Yagi đổ bộ lần thứ hai gần một triệu người di dời. <https://baochinhphu.vn/trung-quoc-sieu-bao-yagi-do-bo-lan-thu-hai-gan-1-trieu-nguoi-di-doi-102240907103230.htm>

Báo Điện tử Chính phủ. (2024b). Hội chẩn cấp cứu từ xa nạn nhân bị vùi lấp do lũ quét. <https://baochinhphu.vn/hoi-chan-cap-cuu-tu-xa-nan-nhan-bi-vui-lap-do-lu-quet-102240911140338229.htm>

Bích Hồng. (2024). Đến 7 giờ ngày 12-9, bão số 3 và mưa lũ đã cướp đi sinh mạng của 325 người. <https://baobinhphuoc.com.vn/news/9/162584/den-7-gio-ngay-12-9-bao-so-3-va-mua-lu-da-cuop-di-sinh-mang-cua-325-nguoi>

Chí Tuệ. (2024). Quốc tế dự báo siêu bão Yagi khi đổ bộ vào Việt Nam cường độ sẽ mạnh thế nào? <https://tuoitre.vn/quoc-te-du-bao-sieu-bao-yagi-khi-do-bo-vao-viet-nam-cuong-do-se-manh-the-nao-20240905233330471.htm>

Chu Khôi. (2024). Hậu quả khủng khiếp của siêu bão Yagi. <https://vneconomy.vn/hau-qua-khung-khiiep-cua-sieu-bao-yagi.htm>

Dân trí. (2024). Mất con, mất nhà, mất tất cả và tình người sau cơn bão Yagi. <https://dantri.com.vn/xa-hoi/mat-con-mat-nha-mat-tat-ca-va-tinh-nguoi-sau-con-bao-yagi-20240927140019639.htm>

G. Lakoff, M. Johnson. (1980). *Metaphors We Live By*. The University of Chicago Press. Chicago and London.

Hà Phong. (2024). Nghĩa đồng bào trong bão lũ. <https://laodongthudo.vn/nghia-dong-bao-trong-bao-lu-177249.html>

- Hoàng Lê. (2024). Thức tỉnh từ Yagi. <https://hanoimoi.vn/thuc-tinh-tu-yagi-678752.html>
- Hoàng Phê. (chủ biên) (2007). *Từ điển tiếng Việt*. Nxb. Đà Nẵng.
- Hồng Liên. (2024). NÔNG: Gió gào thét, mưa đập liên hồi vào cửa kính, bão số 3 Yagi đang tiến sâu vào đất liền. <https://danviet.vn/khan-cap-gio-gao-thet-mua-dap-lien-hoi-vao-cua-kinh-bao-so-3-yagi-dang-tien-sau-vao-dat-lien-20240907142456575.htm>
- Huy Hoàng. (2024). Bão Yagi hủy diệt ngành du lịch nhiều nước châu Á. <https://dantri.com.vn/du-lich/bao-yagi-huy-diet-nganh-du-lich-nhieu-nuoc-chau-a-20240912234630876.htm>
- Kiều Oanh - Đình Tuấn. (2024). Hà Nội trải qua khoảng lặng “đáng sợ” trong mắt bão Yagi. <https://vietnamnet.vn/ha-noi-trai-qua-khoang-lang-dang-so-trong-mat-bao-yagi-2319573.html>
- Kovecses, Z. (2002). *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lakoff, Lakoff G. (1987). *Women, fire, and dangerous things: What categories reveal about the mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lê Hiệp. (2024). Siêu bão Yagi tàn phá miền Bắc như thế nào. <https://thanhnien.vn/sieu-bao-yagi-tan-pha-mien-bac-nhu-the-nao-185240916112936437.htm>
- Lý Toàn Thắng. (2009). *Ngôn ngữ học tri nhận từ lý thuyết đại cương đến thực tiễn tiếng Việt, (tái bản có sửa chữa bổ sung)*. Nxb. Phương Đông.
- Ngọc Tân, Nguyễn Khải, Hữu Khoa. (2024). Hành trình tàn phá miền Bắc của siêu bão Yagi. <https://dantri.com.vn/xa-hoi/hanh-trinh-tan-pha-mien-bac-cua-sieu-bao-yagi-20240909010821805.htm>
- Nguyễn Nga. (2024). Người dân sốc vì phố phường tan hoang sau bão Yagi. <https://vnexpress.net/nguoi-dan-soc-vi-pho-phuong-tan-hoang-sau-bao-yagi-4790424.html>
- Nguyễn Thiện Giáp. (2012). *Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu ngôn ngữ*. Nxb. Giáo dục Việt Nam.
- Nhóm PV. (2024). Làng Nủ ký ức kinh hoàng và nỗ lực hồi sinh. <https://dangcongsan.vn/xa-hoi/lang-nu-ky-uc-kinh-hoang-va-no-luc-hoi-sinh-677944.html>
- Phạm Thị Hương Quỳnh. (2017). *Ấn dụ ý niệm trong tư duy của người Việt*. Nxb. Khoa học xã hội.
- Thu Hằng - Đình Huy. (2024). Một thôn ở Lào Cai bị vui lấp hoàn toàn. <https://thanhnien.vn/mot-thon-o-lao-cai-bi-vui-lap-hoan-toan-185240911005209462.htm>
- Thùy Dung. (2024). Vùng ven biển tỉnh Ninh Bình mưa gió dữ dội. <https://vnews.gov.vn/video/vung-ven-bien-tinh-ninh-binh-mua-gio-du-doi-133878.htm>
- Tiền Phong. (2024). Lần đầu tiên tôi thấy cơn bão ghê gớm đến thế. <https://baophutho.vn/lan-dau-tien-toi-thay-con-bao-ghe-gom-den-the-24517.htm>
- Trần Văn Cơ. (2011). *Từ điển ngôn ngữ học tri nhận tường giải và đối chiếu*. Nxb. Phương Đông.
- Trang Ly. (2024). Khiến Việt Nam thiệt hại 40.000 tỷ, Yagi đi 2.000km lại hồi sinh: “Quái vật” hoành hành ít nhất 3 ngày nữa. <https://soha.vn/yagi-khien-viet-nam-thiet-hai-40000-ty-di-2000km-lai-hoi-sinh-quai-vat-hoanh-hanh-it-nhat-3-ngay-nua-198240917143406219.htm>
- TTXVN. (2024). *Thủ phạm khiến bão Yagi, Helene “hung tàn” chưa từng có*. <https://tuoitre.vn/thu-pham-khien-bao-yagi-helene-hung-tan-chua-tung-co-2024100315590262.htm>
- Tuấn Phong. (2024). Siêu bão Yagi “nhấn chìm” cỗ phiếu bảo hiểm. <https://thuonggiaonline.vn/sieu-bao-yagi-nhan-chim-co-phieu-bao-hiem-post554578.html>
- Văn Phúc. (2024). Bão số 3 gây thiệt hại nặng nề tại Quảng Ninh và Hải Phòng. <https://www.sggp.org.vn/bao-so-3-gay-thiet-hai-nang-ne-tai-quang-ninh-va-hai-phong-post757692.html>
- Võ Hải. (2024). Người trồng đào Nhật Tân, quất Tứ Liên được xem xét hỗ trợ. <https://vnexpress.net/nguoi-trong-dao-nhat-tan-quat-tu-lien-duoc-xem-xet-ho-tro-4800277.html>